

AADAM

I. Aadam ja Aadamin pojat. 1. Sanojen merkitys. — Toisin kuin Raamatun käännökset antavat ymmärtää, sana Aadam esiintyy erittäin usein ja sillä on laaja merkityskirjo. Kun juutalainen lausui tämän sanan, hän tuskin ensiksi ajatteli ensimmäistä ihmistä: luomiskertomusta lukuun ottamatta, jossa ilmaus on monitulkintainen, Aadam tarkoittaa varmasti ensimmäistä ihmistä vain viidessä kohdassa (1. Moos. 4:25; 1. Moos. 5:1–5 ff.; 1. Aikak. 1:1; Tob. 8:6). Tavallisesti ja aivan oikein sana käännetään yleisesti ihmisiksi (Job 14:1), ihmisiksi (Jes. 6:12), joksikuksi (Saarn. 2:12; vrt. Sak. 13:5), ei keneksikään (1. Kun. 8:46; Ps. 105:14) tai ihmisolennoksi (Hoos. 11:4; Ps. 94:11). Selvästi hallitseva on kollektiivinen merkitys.

Sama koskee ilmausta Aadamin pojat: sillä ei koskaan tarkoiteta yksilö Aadamista polveutunutta jälkeläistä, vaan se esiintyy rinnakkain sanan ihminen kanssa (Job 25:6; Ps. 8:5), tarkoittaa yksittäistä ihmistä (Jer. 49:18, 33; vrt. Hes. 2:1, 3 ff.) tai ihmisjoukkoa (Sananl. 8:31; Ps. 45:3; Ps. 89:8, 39, 42). Kun ilmausta käytetään vastakohtana Jumalalle, se korostaa sanan ”liha” tavoin ihmiskunnan katoavaista ja heikkoa olemusta: ”Taivaasta Jahve katsoo, hän näkee kaikki Aadamin pojat” (Ps. 33:13; vrt. 1. Moos. 11:5; Ps. 36:8; Jer. 32:19). ”Aadamin pojat” ovat siis ihmisiä heidän maallisen olemuksensa mukaan. Tätä vihjaa sanan kansanetymologia, joka johtaa sen sanasta adamah = maa: Aadam on maasta tehty, se, joka tehtiin maan tomusta.

Tällä kielellisellä seikalla on teologinen merkitys; ensimmäistä Aadamia ei voi pitää vain yhtenä yksilönä muiden joukossa. Tähän viittaa luojajumalan sanoissa hämmästyttävä siirtymä yksiköstä monikkoon: ”Tehkäämme Aadam kuvaksemme... ja he vallitkoot...” (1. Moos. 1:26). Mikä siis oli Genesiksen alkulukujen kertojan tarkoitus?

2. Kohti Aadamin luomis- ja syntiinlankeemuskertomusta. — Genesiksen kolme ensimmäistä lukua muodostavat eräänlaisen esipuheen koko Pentateukille. Ne eivät kuitenkaan ole syntyneet yhdellä kertaa, vaan kaksi peräkkäistä kirjoittajaa kirjoitti ne kahdessa vaiheessa: jahvisti (1. Moos. 2–3) ja pappiskirjoittaja (1. Moos. 1). On myös varsin yllättävää, ettei ennen toista vuosisataa eKr. kirjoitettu kirjallisuus viittaa näihin kohtiin koskaan nimenomaisesti; vasta silloin Sirakin kirja syyttää naista (Sir. 25:24) ja Viisauden kirja paholaista (Viis. 2:24) ihmisen kuoleman alkusyytä. Nämä samat kertomukset kuitenkin tiivistävät vuosisataisen kokemuksen, joka oli muotoutunut hitaasti jo ennen toista vuosisataa. Sen joitakin aineksia voi löytää profeettallisesta ja viisauksikirjallisuuden traditiosta.

a) Usko synnin yleismaailmallisuuteen vahvistuu niissä yhä enemmän; psalmista kuvaa sitä eräänlaisena Aadamin osana: ”Syntisenä äitini minut siitti” (Ps. 51:7). Toisaalla ihmisen synty kuvataan ihmeellisen olennon synniksi: hänet oli asetettu Jumalan puutarhaan enkelin kaltaisena, mutta hän lankesi ylpeyden synnin vuoksi (Hes. 28:13–19; vrt. 1. Moos. 2:10–15; 1. Moos. 3:22 ff.).

b) Usko Jumalaan, joka on Luoja ja Lunastaja, on yhtä elävä. Jumala on savenvalaja, joka muovaa ihmisen (Jer. 1:5; Jes. 45:9; vrt. 1. Moos. 2:7); hän palauttaa ihmisen tomuun (Ps. 90:3; 1. Moos. 3:19). ”Mikä on ihminen! Kuitenkin sinä häntä muistat. Mikä on ihmislapsi! Kuitenkin pidät hänestä huolen. Sinä teit hänestä lähes jumalolennon, seppelöit hänet kunnialla ja kirkkaudella; panit hänet hallitsemaan kättesi tekoja, asetit kaiken hänen valtansa alle” (Ps. 8:5–7; vrt. 1. Moos. 1:26 ff.; 1. Moos. 2:19 ff.). Synnin jälkeen Jumala ei näyttäydä vain loistavana Herrana (Hes. 28:13 ff.; 1. Moos. 2:10–14), joka syököe ylpeän valtaistuimeltaan ja palauttaa hänet vaatimattomille alkulahteilleen (Hes. 28:16–19; 1. Moos. 3:23 ff.), vaan myös kärsivällisenä Jumalana, joka kasvattaa lastaan hitaasti (Hoos. 11:3 ff.; Hes. 16; vrt. 1. Moos. 2:5–3:21). Samoin profeetat julistivat aikojen lopusta, joka olisi muinaisen paratiisin kaltainen (Hoos. 2:20; Jes. 11:6–9); kuolema hävitetään (Jes. 25:8; Dan. 12:2; vrt. 1. Moos. 3:15), ja jopa taivaallista alkuperää oleva salaperäinen Ihmisen Poika ilmestyy voittajana pilvien päällä (Dan. 7:13 ff.).

3. Aadam, esi-isämme. — Edellä hahmoteltujen traditioiden valossa luomiskertomukset opettavat pääpiirteissään seuraavaa. Ensimmäisessä yrityksessään ymmärtää ihmisen osaa jahvisti, joka uskoo esi-isän sisältävän itsessään kaikki jälkeläisensä, julistaa jokaiselle ihmiselle, että Jumalan hyväksi luoma ihminen, joka on tehnyt syntiä, tullaan kerran lunastamaan. Pappiskirjoittajan kertomus (1. Moos. 1) puolestaan ilmoittaa, että Ihminen on luotu Jumalan kuvaksi; sukuuetteloiden avulla (1. Moos. 5; 1. Aikak.) se osoittaa, että kaikki ihmiset muodostavat Israelin rajojen yli yltävän ykseyden: ihmiskunnan.

II. Uudesta Aadamista. 1. Kohti uuden Aadamin teologiaa. — Uusi testamentti toistaa, että kaikki ihmiset polveutuvat yhdestä (Ap. t. 17:26) ja että ensimmäiset vanhemmat ovat avioparin esikuva (Matt. 19:4–5 rinnakk.), avioparin, joka on palautettava uuteen ihmiskuntaan (1. Tim. 2:13 ff.). Sanoman omaperäisyys on siinä, että Jeesus Kristus esitetään uutena Aadamina. Apokryfikirjat olivat kiinnittäneet huomiota siihen, kuinka kaikki syntiset ihmiset kootaan uudelleen Aadamissa; ennen kaikkea Jeesus itse oli esittänyt itsensä Ihmisen Poikana ja tahtonut osoittaa sekä olevansa todella ihmissukua että täyttävänsä Danielin loistavan profetian. Synoptikot hahmottelevat enemmän tai vähemmän selvästi yhteyden Jeesuksen ja Aadamin välillä. Markus kuvaa Jeesuksen oleskelua petojen keskellä (Mark. 1:13); Matteus tuo esiin 1. Moos. 5:1:n ”Jeesuksen Kristuksen sukuuettelossa” (Matt. 1:1); Luukkaan mukaan kiusauksen voitettuaan hän on ”Aadamin poika, Jumalan poika” (Luuk. 3:38), todellinen Aadam, joka vastusti

Kiusaajaa. Paavalilaisen hymnin taustalla (Fil. 2:6–11) voi epäilemättä nähdä myös tarkoituksellisen vastakohdan Aadamin, joka yritti anastaa jumalallisen aseman, ja Jeesuksen, joka ei pitänyt siitä kiinni mustasukkaisesti, välillä. Näihin viittauksiin voidaan liittää eksplisiittisiä rinnastuksia.

2. Viimeinen ja todellinen Adam. — Paavali asettaa 1. Kor. 15:45–49:ssa jyrkästi vastakkain ne kaksi tyyppiä, joiden mukaan meidät on luotu: ensimmäinen ihminen, Adam, tehtiin eläväksi sieluksi — maalliseksi, sielulliseksi; ”viimeinen Adam on eläväksi tekevä henki”, sillä hän on taivaallinen, hengellinen. Alkujen kuvaa vastaa lopun aikojen kuva, mutta toista luomista erottaa ensimmäisestä kuilu, hengellistä lihallisesta ja taivaallista maallisesta.

Room. 5:12–21:ssa Paavali sanoo nimenomaisesti, että Adam oli ”sen esikuva, joka oli tuleva”. Lähtien vakaumuksesta, että ensimmäisen Aadamin teolla oli yleismaailmallinen seuraus — kuolema (vrt. 1. Kor. 15:21 ff.) — hän julistaa samoin Kristuksen, toisen Aadamin, lunastavaa vaikutusta. Hän tekee kuitenkin erot selviksi: Adamista tuli tottelemattomuus, tuomio ja kuolema; Jeesuksesta Kristuksesta kuuliaisuus, vanhurskauttaminen ja elämä. Lisäksi Aadamin kautta synti tuli maailmaan; Kristuksen, armon lähteen, kautta armo tuli ylenpalttiseksi.

Lopuksi Aadamin ja Eevan hedelmällinen liitto ennakoi Kristuksen ja Kirkon liittoa; tästä puolestaan tulee salaisuus, jolle kristillinen avioliitto perustuu (Ef. 5:25–33; vrt. 1. Kor. 6:16).

3. Kristitty ja kaksi Adamia. — Syntymänsä kautta Adamista polveutuva ja uskonsa kautta Kristuksessa uudestisyntynyt kristitty säilyttää pysyvän suhteen ensimmäiseen ja viimeiseen Aadamiin, vaikka suhteen luonne ja merkitys ovat erilaiset. Alkujen kertomuksen todelliselle merkitykselle uskollisena hän ei vetoa ensimmäisen ihmisen syntiin puolustellakseen itseään, vaan ymmärtää, että Adam on hän itse, heikkouksineen, synteineen ja velvollisuuksineen riisua yltään vanha ihminen Paavalin sanoin (Ef. 4:22 ff.; Kol. 3:9 ff.). Tämän tarkoituksena on pukea ylleen Jeesus Kristus, uusi Ihminen; näin hänen koko kohtalonsa sijoittuu kahden Aadamin draamaan. Tai pikemminkin hän löytää Kristuksessa Ihmisen sanan täydessä merkityksessä: Hepr. 2:5–9:n psalmista 8 esittämän selityksen mukaan hän, joka alennettiin vähäksi aikaa enkeleitä alemmaksi ansaitakseen kaikkien ihmisten pelastuksen, sai sen kunnian, joka oli luvattu todelliselle Aadamille.

MJL & XLD

Katso myös: → Abraham I 3 — conscience a c — creation AT II 1.2 ; NT II 2 — femme AT r — fils-de-l-homme AT I ; NT II — frere AT i ; NT 0.2 — generation — homme — image II, IV, V — jesus-christ II 1 d nouveau III 3 a — Paratiisi 2 a — peche I — Isä I 2, III I — Vastuu 1 — maa A'T I 2